

Zagospodarowanie parku im. Tadeusza Kościuszki w Zgierzu w opinii użytkowników

Marta Borowska-Stefańska

Instytut Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej,

Wydział Nauk Geograficznych, Uniwersytet Łódzki,

ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź

marta.borowska@geo.uni.lodz.pl

Podziękowania

Autorka składa serdeczne podziękowania Redakcji, której pomoc merytoryczna i techniczna była nieoceniona w przygotowaniu niniejszej publikacji.

Abstract

Spatial development of the Tadeusz Kościuszko Park in Zgierz in the opinion of its users

Green areas perform many important functions for town inhabitants, affecting their lives both directly and indirectly. One essential element of greenery in the urban spatial structure is represented by parks, which ensure their users contact with nature. It is in the park where urbanites find relaxation from work and urban lifestyle as well as suitable conditions for leisure and social interaction. In this study, it was decided to deal with the development of the urban park in Zgierz and check whether its development is suitable for both active and passive recreation, it makes use of the environment values, provides specialist equipment to be used by different social groups. Moreover, it was important to check (following the physical inventory) whether the Tadeusz Kościuszko Park in Zgierz has a playground for children, picnic areas, spots for performances or fairs, toilets and car parks. Only when park is an adequately developed may perform its function. Therefore the aim of the work was to assess the development of the town park in Zgierz in the opinion of its users. The primary method used in the work was (standardised) questionnaire survey conducted on the turn of August and September 2016 in the park in Zgierz. Besides, physical inventory of the park was conducted, in the course of which all development elements on the given area were mapped. On the basis of the study, it was concluded that the Tadeusz Kościuszko Park in Zgierz is adequately developed. After its revitalisation, the park is again a representative area of the town.

Słowa kluczowe: zagospodarowanie parku, tereny zieleni miejskiej, użytkownicy parku, miasto, Zgierz

Key words: spatial development of the park, urban green areas, users of the park, city, Zgierz

1. Wstęp

Tereny zieleni oraz powierzchnie biologicznie czynne są ważnym elementem zagospodarowania terenów zurbanizowanych. Mają one wpływ na jakość oraz parametry środowiska miejskiego (Groenewegen i inni, 2006; Escobedo i inni, 2011; Grochulska-Salak i inni, 2018). R. Giedych (2005) definiuje tereny zieleni jako ogół terenów niezabudowanych, co zbliża je do terenów otwartych, bądź jako obszary pokryte roślinnością, gdzie przeważa funkcja wypoczynkowa. Do terenów zieleni należą parki, ogrody, skwery i place, zieleń izolacyjna i ochronna. Tereny zieleni są podstawowym elementem tkanki urbanistycznej każdego miasta, a ich rola ekologiczna, estetyczna i społeczna wzrasta wraz z rozwojem współczesnych miast (Jakóbczyk-Gryszkiewicz, Tanaś, 2008; Godzina 2015). Należy jednak podkreślić, że tereny zieleni nie tylko odgrywają najistotniejszą rolę w kształtowaniu przestrzeni przyrodniczej miasta (Bożętka 2008), ale również mają wpływ na warunki życia jego mieszkańców (Bonaiuto i inni, 2003; Chiesura 2004; Tyrväinen i inni, 2007).

Parki są jednym z elementów zieleni miejskiej, które z lasami, cmentarzami oraz ogrodami działkowymi stanowią bazę systemów przyrodniczych miast (Nowak 2006). Struktura zieleni w parkach powinna wyglądać następująco: powierzchnia zadrzewiona – 20-30%, powierzchnia zakrzewiona – 10-15%, powierzchnia trawiasta – 49,5-54%, powierzchnia kwiatowa – 0,5-1%, zaś ciągi spacerowe w małych parkach 15-20%, a w większych parkach 8-15% (Malczyk 2005). Z. Haber i P. Urbański (2010) stwierdzili, że struktura zagospodarowania parków, oprócz zadrzewień i trawników, powinna zawierać także: drogi i place 8-18%, zbiorniki wodne do 10% i elementy wyposażenia o funkcji kulturalno-usługowej do 1,5% (w tym muszlę koncertową, place zabaw dla dzieci i urządzenia sanitarne). Łącznie obiekty te nie powinny zajmować więcej niż 20% powierzchni terenów zieleni. Park to obszar ogólnie dostępny, przestrzennie zwarty, mający na celu obsługę mieszkańców zespołu jed-

nostek mieszkaniowych (osiedli), który jest wyposażony w urządzenia wypoczynkowo-sportowo-kulturalne (Piątkowska 1983). Omawiany teren zieleni urządzonej jest położony najczęściej przy zabudowie mieszkaniowej, jest przeznaczony do wypoczynku indywidualnego lub niewielkich grup (Szumański, Niemirski, 2005). Parki są przeznaczone dla zróżnicowanej grupy odbiorców, także dla odwiedzających turystów. Wyposażenie parków jest urozmaicone, aby przyciągnąć różne grupy społeczne. Parki są miejscem ważnych uroczystości miejskich oraz sprzyjają rekreacji i wypoczynkowi. Ważnym elementem zagospodarowania parku są meble miejskie. Należą do nich ławki, oświetlenie, kosze na śmieci (Zachariasz 2006; Pisarek, Gargala-Polar, 2015).

W pracy analizie poddano część parku im. Tadeusza Kościuszki w Zgierzu, która jest zlokalizowana między ul. Piątkowską, zabudową mieszkaniową po południowej stronie ul. Józefa Piłsudskiego, ul. Norberta Barlickiego a zabudową znajdującą się po północnej stronie ul. Henryka Dąbrowskiego, a także fragment znajdujący się między ul. Łęczycką a ul. Piątkowską. W rzeczywistości Park Miejski tworzą także tereny położone wzdłuż Bzury, po jej północnej stronie (Durecka 2017). Park w Zgierzu powstał w 1826 r. jako Ogród Królewski, a prace regulacyjne prowadził tu ogrodnik Jan Orzechowski (Durecka 2017; Informacje szczegółowe 2017). Pierwotnie omawiany teren był podzielony na dwie części: spacerową oraz widokową. Część spacerowa (zachodnia) była ukształtowana na wzór francuskich ogrodów z kłombami i szpalerami. W 1827 r. w części „francuskiej” pobudowano altanę z kopułą, wspartą na kolumnach. Część widokowa znajdowała się na wschód od drogi wojewódzkiej do stawu i była wzorowana na ogrodach angielskich. Omawiany teren był obsadzony krzewami ozdobnymi i owocowymi, a także drzewami. Otoczono go barierami z bramami, które pomalowano na kolory biało-czerwone, a także zielone i stalowe. Obecna nazwa parku – Park im. T. Kościuszki – istnieje od 1917 r.; park jest zarządzany przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (Durecka 2017).

W latach 2011-2014 park miejski w Zgierzu był poddany rewitalizacji w ramach projektu pt. „Rewitalizacja Historycznego Centrum Miasta Zgierza”. W wyniku realizacji tego projektu utworzono promenadę pieszo-rowerową wokół stawu Cylkego, zmodernizowano część ścieżek pieszych, wybudowano nowe,

utwardzone ścieżki piesze i rowerowe, wraz z elementami małej architektury, wyremontowano istniejącą nawierzchnię parkingową oraz wydzielono nowe miejsca parkingowe, przebudowano i zmodernizowano istniejący plac zabaw dla dzieci, zbudowano nowe miejsca zabaw dla dzieci wraz z niezbędną infrastrukturą, elementami małej architektury i ogrodzeniem oraz dokonano rewitalizacji zieleni (Rewitalizacja historycznego..., 2018).

2. Cel pracy i metoda badań

Tereny zieleni pełnią wiele ważnych funkcji dla mieszkańców miast oraz mają wpływ na życie ludzi. Omawiane tereny sprzyjają aktywności fizycznej, dobremu samopoczuciu i zdrowiu mieszkańców miast (van den Berg i inni, 2010; Wolch i inni, 2014). Istotnym elementem systemu zieleni w strukturze przestrzennej miast są parki, które zapewniają ich użytkownikom kontakt z przyrodą. W czasach, gdy ludzie żyją w ciągłym pośpiechu, bardzo ważna jest dla nich możliwość odpoczynku, relaksu, rekreacji i miejsca umożliwiającego spędzanie czasu wolnego w ten sposób (Chojacka 2014). Dlatego więc w pracy zajęto się zagadnieniem zagospodarowania parku miejskiego w Zgierzu i przeanalizowano, czy jest ono przeznaczone zarówno do aktywnej, jak i pasywnej rekreacji, w pełni wykorzystuje walory środowiska (w tym lasy i łąki, a w szczególności wszelkiego rodzaju tereny wodne), czy w granicach parku występują specjalistyczne urządzenia, przeznaczone do użytkowania przez różne grupy społeczne, czy występują w nim miejsca interesujące i identyfikujące obiekt (place, wejścia, bramy, fontanny, altany itd.). Ponadto na skutek inwentaryzacji sprawdzono, czy park im. T. Kościuszki w Zgierzu jest wyposażony w plac zabaw dla dzieci, tereny piknikowe, tereny występów, tereny targów (zwykle rozległe trawniki, czasami za sceną lub placykiem pod estradą), toalety oraz parkingi (Zachariasz 2006). Tylko wówczas, gdy park miejski jest odpowiednio zagospodarowany, może spełnić swoją funkcję. Celem pracy była ocena zagospodarowania parku miejskiego w Zgierzu w opinii jego użytkowników.

Podstawową metodą wykorzystaną w pracy był wywiad kwestionariuszowy (standaryzowany) przeprowadzony na przełomie sierpnia i września 2016 r. (badania prowadzono zarówno w dni robocze, jak i weekend, w różnych godzinach)

w parku w Zgierzu. Łącznie przeprowadzono 75 wywiadów z użytkownikami badanego obszaru. Były to wszystkie osoby, które w badanym okresie znajdowały się w parku i zdecydowały się na wzięcie udziału w badaniach. Kwestionariusz wywiadu składał się z 11 pytań (w tym 3 otwartych) oraz metryczki. Pytania opracowano przy wykorzystaniu pracy D. Cohen i innych (2006).

Dodatkowo, aby zrealizować postawiony w pracy cel, przeprowadzono inwentaryzację terenową w parku, w trakcie której naniesiono na mapę wszystkie elementy zagospodarowania znajdujące się na badanym obszarze.

Badania społeczne, w zakresie podjętym w tej pracy, w granicach badanego obszaru nie były dotychczas prowadzone. Odpowiednio zagospodarowany park może przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców miasta.

3. Wyniki wywiadu

3.1. Zagospodarowanie parku

Park im. T. Kościuszki w Zgierzu zajmuje powierzchnię ok. 15 ha (analizowany fragment). W jego granicach najwięcej jest terenów zieleni. Na drugim miejscu pod względem zajmowanej powierzchni są tereny wód (staw Cylkego i rzeka Bzura) – (tab. 1).

Tabela 1. Struktura zagospodarowania parku w Zgierzu

Forma użytkowania ziemi	Udział (%)
Tereny zieleni	52,85
Tereny wód	38,60
Tereny komunikacyjne	4,00
Tereny sportowo-rekreacyjne	3,00
Tereny usługowe	1,55

Źródło: opracowanie własne

W granicach badanego obszaru znajdują się liczne elementy małej architektury, do których zaliczono: ławki, kosze na śmiecie, latarnie, kwietniki, stojak na rowery (przy siłowni zewnętrznej w południowej części parku), scenę (wzdłuż głównej

alejki spacerowej w zachodniej części parku), dwa pomniki (T. Kościuszki i W. Łukasińskiego – oba wzdłuż głównej alejki spacerowej, w zachodniej części parku), stoły do gry w szachy, murki z miejscami do siedzenia (wzdłuż głównej alejki spacerowej), toaletę (w zachodniej części parku). Ponadto w pobliżu placu zabaw – na zachód od zbiornika wodnego, została wyznaczona strefa grillowa o powierzchni ok. 0,4 ha. Na rycinie 1 przedstawiono zagospodarowanie parku według stanu na sierpień 2016 r.

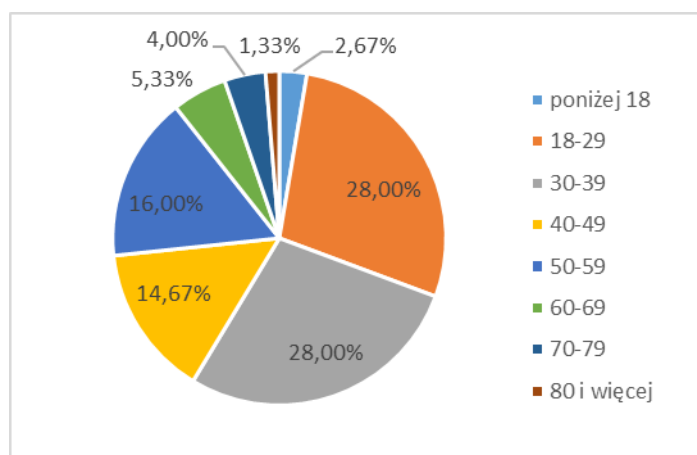
Rycina 1. Zagospodarowanie parku w Zgierzu

Źródło: opracowanie własne

3.2. Ocena zagospodarowania parku w opinii użytkowników

3.2.1. Charakterystyka respondentów

W grupie badanych osób odsetek kobiet wyniósł 53%, zaś mężczyzn 47%. Struktura respondentów, wyrażona danymi w metryczce, jest reprezentatywna dla struktury użytkowników parku (ryc. 2).

Rycina 2. Wiek respondentów

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej respondentów ma wykształcenie wyższe oraz średnie. Znaczny odsetek użytkowników parku stanowiły osoby młode, uczące się bądź studiujące.

Wszystkie badane osoby mieszkają w Zgierzu, zdecydowana większość w zabudowie wielorodzinnej (49 osób), od urodzenia (41 osób).

3.2.2. Wyniki wywiadu kwestionariuszowego

Najwięcej osób odwiedzających park im. T. Kościuszki w Zgierzu mieszka w izochronie 10-15 minut od niego (37%) oraz powyżej 15 minut (27%). Wynika to z faktu, że park jest położony na północ od strefy centralnej miasta, przede wszystkim w otoczeniu zabudowy jednorodzinnej, a to właśnie osoby mieszkające w zabudowie wielorodzinnej przede wszystkim go odwiedzają. Użytkownicy parku docierają do niego głównie pieszo (63%) lub rowerem (21%), gdyż w parku są ścieżki rowerowe.

Użytkownicy badanego obszaru zieleni urządzonej w większości przychodzą do parku kilka razy w roku (26 osób), bądź kilka razy w miesiącu (25 osób) i najczęściej spędzają w parku od 30 minut nawet do 2 godzin (łącznie 65% respondentów).

Kolejne pytania zawarte w kwestionariuszu dotyczyły dostępności parku, zarówno pieszej, rowerem, samochodem, jak i środkiem komunikacji miejskiej. Respondenci mogli oceniać dostępność różnymi środkami transportu w skali od 1 do 5 (1 - bardzo źle, 5 - bardzo dobrze). Użytkownicy parku im. T. Kościuszki w Zgierzu zdecydowanie najlepiej ocenili dostępność pieszą oraz rowerem do bada-

nego obszaru. Znacznie gorzej oceniono natomiast dostępność parku samochodem oraz środkiem komunikacji miejskiej.

W kwestionariuszu użytkownicy parku oceniali również poczucie bezpieczeństwa (w skali od 1 do 5). Zdecydowana większość użytkowników parku (75%) czuje się w nim bezpiecznie.

W kolejnym pytaniu respondenci odnieśli się do ciszy i spokoju w parku, które również mogli oceniać w skali od 1 do 5. Zdecydowana większość osób (60 osób) przyznała w tym przypadku 4 albo 5 pkt. Respondenci uważają, że w parku można wypocząć, mimo że przecina go droga wojewódzka.

Użytkownicy parku ocenili również czystość w nim, w skali od 1 do 5. Zdecydowanie najwięcej osób przyznała 3 lub 4 pkt (odpowiednio 25 i 31 respondentów).

Kolejne pytanie, zamieszczone w kwestionariuszu dotyczyło określenia celu, w jakim użytkownicy przychodzą do parku, a także z jaką częstotliwością wykonują wskazane czynności. Udzielone odpowiedzi były bardzo zróżnicowane. Na podstawie przeprowadzonych ankiet stwierdzono, że respondenci często spacerują, siedzą lub odpoczywają. Nigdy nie grają w szachy lub warcaby, ani nie łowią ryb. Rzadko również korzystają z organizowanych imprez oraz spotykają się z przyjaciółmi (tab. 2).

Następnie respondenci oceniali zarówno stan techniczny (stan utrzymania) poszczególnych elementów zagospodarowania parku im. T. Kościuszki w Zgierzu, jak i ich rozmieszczenie. W grupie elementów małej architektury najlepiej oceniono pod względem zarówno rozmieszczenia, jak i stanu technicznego latarnie oraz ławki. Nieco słabiej respondenci ocenili kosze na śmiecie. Z elementów sieci transportowej najlepiej oceniono ścieżki rowerowe. Najgorzej użytkownicy parku ocenili liczbę miejsc parkingowych znajdujących się w pobliżu. Wysoko oceniono z kolei plac zabaw i siłownię zewnętrzną. Słabo oceniono natomiast stan utrzymania stawu Cyłkego. Stan utrzymania zieleni również otrzymał wysokie oceny (tab. 3).

Tabela 2. Liczba ankietowanych wykonujących wymienione czynności w parku w Zgierzu z określoną częstotliwością

Czynności wykonywane w parku	Częstotliwość			
	Nigdy	Rzadko	Często	Zawsze
	Liczba respondentów			
Spacerowanie	2	27	33	13
Siedzenie w parku, odpoczywanie	8	32	31	4
Czytanie	53	20	2	0
Jazda rowerem	33	25	15	2
Bieganie	56	13	6	0
Ćwiczenie (korzystanie z siłowni zewnętrznej)	47	21	7	0
Granie w piłkę nożną, siatkową, koszykową itp.	69	5	1	0
Spotykanie się z przyjaciółmi	16	37	16	6
Wychodzenie z psem	59	11	4	1
Wychodzenie z dziećmi, wnukami	38	8	17	12
Korzystanie z organizowanych imprez	12	45	16	2
Korzystanie z parku linowego	57	14	4	0
Korzystanie ze zbiornika wodnego	56	16	3	0
Jazda na rolkach	66	3	6	0
Granie w szachy, warcaby	72	3	0	0
Łowienie ryb	70	2	2	1

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Ocena w skali od 1 do 5 poszczególnych elementów zagospodarowania w parku w Zgierzu

Cechy	Skala ocen				
	1	2	3	4	5
	Liczba respondentów				
Liczba i rozmieszczenie ławek	0	0	11	37	27
Liczba i rozmieszczenie koszy na śmiecie	1	2	23	29	20
Liczba i rozmieszczenie ławek	1	3	17	34	20
Stan techniczny ławek	0	0	12	45	18
Stan techniczny koszy	0	0	23	42	10
Stan techniczny ławek	2	3	12	39	19
Stan nawierzchni alejek spacerowych	0	3	14	29	29
Stan nawierzchni ścieżek rowerowych	0	0	5	28	42
Stan utrzymania placów zabaw dla dzieci	0	0	8	34	33
Liczba miejsc parkingowych w pobliżu	16	22	30	6	1
Stan utrzymania zieleni (m.in. trawników)	0	2	16	46	11
Stan utrzymania zbiornika wodnego	11	10	27	26	1
Stan utrzymania siłowni zewnętrznej	0	0	15	32	28

Źródło: opracowanie własne

Na koniec użytkownicy badanego parku mogli wskazać, co należałoby zmienić w jego zagospodarowaniu oraz funkcjonowaniu. W odniesieniu do zagospodarowania użytkownicy parku chcieliby, żeby w jego pobliżu było więcej miejsc parkingowych. Poza tym, zdaniem respondentów, powinien być dostęp do wyspy na stawie (o który również należy zadbać). Przy zbiorniku wodnym można by postawić leżaki. W odniesieniu do funkcjonowania badanego obszaru respondenci są zdania, że w granicach parku powinno się bardziej dbać o czystość.

4. Dyskusja

Tworzenie publicznych ogrodów w Polsce rozpoczęło się w XVIII w., a od XIX w. zwiększono różnorodność form zieleni oraz łączono je w zorganizowane systemy (Durecka 2017). W XIX w. parki pojawiały się zarówno w planach miast istniejących, jak i nowo budowanych, w tym przemysłowych i osadach rzemieślniczych. Zakładano je najczęściej w pobliżu głównych traktów komunikacyjnych, co zapewniało łatwy do nich dostęp; takim przykładem jest park w Zgierzu (Kimic 2012).

Według danych GUS na 31.12.2014 r. liczba mieszkańców Zgierza wynosiła 57 390, pod względem liczby osób jest to zatem miasto zaliczane do grupy miast średnich (Wojnarowska 2017). W związku z tym, jak podaje I. Durecka (2017), wskaźnik powierzchni parku na jednego mieszkańca nie powinien być tu mniejszy niż 2 m²/os. W przypadku analizowanego miasta wielkość ta wynosi 2,7 m²/os., co oznacza, że wymóg ten został spełniony. Jedynie większa powierzchnia w grupie miast Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego dotyczy Łodzi (8,5 m²/os.), Pabianic (4,8 m²/os.), Brzezin 4,5 (m²/os.) i Koluszek 3,8 (m²/os.) – (Durecka 2017).

Park powinien optymalnie zaspokajać potrzeby użytkowników w zakresie zabawy, wypoczynku oraz kontaktu z przyrodą (McCormack i inni, 2010; Adamiec, Trzaskowska, 2012; Borowska-Stefańska, Wojtczak, 2017), co w przypadku omawianego terenu zieleni dzięki przeprowadzonej rewitalizacji udało się osiągnąć.

Dla ok. 40% respondentów badany park służy wypoczynkowi. Uprawianie sportu ma dla respondentów mniejsze znaczenie, co w tym przypadku może wynikać nie z braku odpowiedniej infrastruktury, lecz ze struktury wiekowej respondentów, jedynie bowiem niewielki odsetek osób wziętych do badania (3%) stanowiły osoby poniżej 18 lat. Jak pokazują również inne badania, użytkownicy parków głównie w nich wypoczywają, spotykają z ludźmi, spędzają czas na zabawie z dziećmi (McCormack i inni, 2010; Szumacher, Ostaszewska, 2010; Wendel i inni, 2012; Szumacher, Malinowska, 2013; Borowska-Stefańska, Wojtczak, 2017).

Analizując z kolei zagospodarowanie parku, należy podkreślić, że w jego granicach kluczową rolę odgrywają budowle i obiekty małej architektury, nie tylko bowiem zdobią one przestrzeń, zwiększają rangę obiektu i przyciągają użytkowników, ale również sprzyjają wypoczynkowi, ułatwiają poruszanie się po nim oraz służą

bezpieczeństwu jego użytkowników (Borcz, 2000; Pęcowska, 2007; Stępka, 2007; Kasińska, Sieniawska-Kuras, 2009; Zachariasz 2011; Durecka 2017). Spośród obiektów wypoczynku biernego (ławek, altan, stołów piknikowych, miejsc do grillowania, muszel koncertowych) najistotniejszym elementem wyposażenia parku są ławki (Durecka 2017). Jak pokazują badania A. Lis i J. Burdzińskiego (2000), P. Adamiec i E. Trzaskowskiej (2012), M. Borowskiej-Stefańskiej i M. Wojtczak (2017) oraz I. Dureckiej (2017), odpowiednia liczba ławek i innych miejsc siedzących wpływa na komfort spędzania czasu w parku, a ich brak zniechęca do wizyt w parku (Global Garden Report 2012). Pod tym względem park im. T. Kościuszki w Zgierzu został oceniony przez respondentów bardzo dobrze. W jego granicach zinwentaryzowano aż 88 ławek oraz murki z miejscami do siedzenia (wzdłuż głównej alejki spacerowej), których zarówno stan techniczny, jak i rozmieszczenie użytkownicy oceniają dobrze. Z kolei wśród obiektów przeznaczonych do wypoczynku czynnego jako najważniejsze respondenci wskazują zazwyczaj place zabaw (Jankowski i inni, 2013; Borowska-Stefańska, Wojtczak, 2017; Durecka, 2017). Pod tym względem analizowany park również spełnia wykazywane przez użytkowników zapotrzebowanie. Należy podkreślić, że plac zabaw znajdujący się w granicach omawianego obszaru jest mocno zróżnicowany pod względem dostępnych elementów, przeznaczonych do zabaw dla dzieci, ponadto elementy te są utrzymane w bardzo dobrym stanie, co zachęca do spędzania tam wolnego czasu z dziećmi (na co wskazują również przeprowadzone badania).

W grupie obiektów dekoracyjnych i innych, wzbogacających wnętrze parku, najistotniejsze i najczęściej występujące w ich granicach są kosze na śmiecie (Durecka 2017). To właśnie one przyczyniają się do zachowania czystości w parkach, a rozmieszczenie koszy nawiązuje zazwyczaj do rozmieszczenia ławek. Na analizowanym obszarze użytkownicy zwrócili uwagę, że część z tych elementów jest bardzo zniszczona, wymaga więc renowacji bądź wymiany.

Ponadto, jak stwierdza I. Durecka (2017) na podstawie przeprowadzonych badań w parkach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, teren zieleni urządzonej w Zgierzu jest dostatecznie wyposażony w obiekty wypoczynku biernego oraz obiekty dekoracyjne i inne wzbogacające wnętrze parku, a jednocześnie obficie wy-

posażony w obiekty wypoczynku czynnego, co również potwierdza przeprowadzona inwentaryzacja terenowa.

W zakresie funkcjonowania parku zdecydowanie słabo oceniono czystość. Jak pokazują jednak badania A. Lis, J. Burdzińskiego (2000), czystość na obszarach zielonych jest istotna dla użytkowników (aż 90% badanych uznało, że jest ona dla nich bardzo ważna).

Ponadto w wyniku przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że położenie parku im. T. Kościuszki w Zgierzu nie nawiązuje do rozmieszczenia terenów zabudowy mieszkaniowej, w szczególności wielorodzinnej, co potwierdzają również inne badania (Durecka 2017). Dlatego więc w tym przypadku znaczenie ma dostępność do badanego obszaru. Jak jednak pokazują wyniki przeprowadzonego wywiadu, użytkownicy najlepiej oceniają dostępność pieszą.

5. Zakończenie

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że park miejski im. T. Kościuszki w Zgierzu jest dobrze zagospodarowany, chociaż, według klasyfikacji Z. Habera i P. Urbańskiego (2010), w strukturze użytkowania badanego parku zbyt dużą powierzchnię zajmują tereny wód, których potencjał nie jest wykorzystany, kosztem terenów zieleni i terenów komunikacyjnych. Większość respondentów pozytywnie ocenia liczbę i rozmieszczenie elementów małej architektury. Są one przystosowane zarówno do rekreacji czynnej, jak i biernej. Park im. T. Kościuszki w Zgierzu jest przystosowany do potrzeb mieszkańców w różnym wieku i o różnych potrzebach, dzięki przeprowadzonej rewitalizacji. W granicach analizowanego parku zinwentaryzowano ławki, ścieżki piesze i rowerowe, siłownię zewnętrzną, plac zabaw, park linowy, wypożyczalnię kajaków i stoły do gry w szachy. Na badanym obszarze znajdują się obiekty interesujące i identyfikujące ten obszar, między innymi zbiornik wodny, główna aleja spacerowa i park linowy. Są tam ponadto rozległe trawniki z wyznaczonymi miejscami do grillowania, toaleta oraz parkingi w okolicy (choć, zdaniem użytkowników, liczba miejsc parkingowych jest zbyt mała).

Użytkownicy badanego obszaru są zdania, że zarządcy parku powinni zwrócić większą uwagę na stan koszy na śmiecie oraz poprawić zagospodarowanie wokół

zbiornika wodnego i zapewnić dostęp do wyspy na stawie. W zakresie funkcjonowania parku najgorzej oceniono czystość. Dlatego więc władze miasta oraz zarządcy parku powinni wziąć te postulaty pod uwagę, aby poprawić zagospodarowanie i trzymanie analizowanego terenu. Ponadto władze miasta powinny zwrócić szczególną uwagę na kwestię dostępności do analizowanego terenu, głównie z obszarów zabudowy wielorodzinnej.

6. Literatura

- Adamiec P., Trzaskowska E., 2012. *Diagnoza stanu i walorów parków miejskich Lublina oraz wytyczne do ich kształtowania*. „Teka Komisji Urbanistyki i Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych PAN”, 122, 7-18.
- Berg A. E. van den, Maas J., Verheij R. A., Groenewegen P. P., 2010. *Green space as a buffer between stressful life events and health*. „Social Science & Medicine”, 70, 8, 1203-1210.
- Bonaiuto M., Fornara F., Bonnes M., 2003. *Indexes of perceived residential environment quality and neighbourhood attachment in urban environments: a confirmation study on the city of Rome*. „Landscape and Urban Planning”, 65, 41-52.
- BorcZ Z., 2000: *Elementy projektowania zieleni*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Rolniczej we Wrocławiu.
- Borowska-Stefańska M., Wojtczak M., 2017. *Ocena Zagospodarowania parku im. Tadeusza Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim w opinii jego użytkowników*. „Prace i Studia Geograficzne”, 62, 2, 7-31.
- Bożętka B., 2008. *Systemy zieleni miejskiej w Polsce – ewolucja i problemy kształtowania*. „Problemy Ekologii Krajobrazu”, 22, 49-63.
- Chiesura A., 2004. *The role of urban parks for the sustainable city*. „Landscape and Urban Planning”, 68, 129-138.
- Chojcka A., 2014. *Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego*. „Rynek-Społeczeństwo-Kultura”, 1, 9, 48-54.
- Cohen D., Sehgal A., Williamson S., Sturm R., Mc Kenzie T. L., Lara R., Lurie N., 2006: *Park use and physical activity in a sample of public parks in the city of Los Angeles*. Santa Monica, CA: Rand Corporation.

- Durecka I., 2017: *Parki jako element struktury przestrzennej miast Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego*. Praca doktorska, maszynopis. Łódź: Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego.
- Escobedo F. J., Kroeger T., Wagner J. E., 2011. *Urban forests and pollution mitigation: Analyzing ecosystem services and disservices*. „Environmental Pollution”, 159, 8-9, 2078-2087.
- Giedych R., 2005: *Zarys prawnych przemian konkretyzacji pojęcia „tereny zieleni” w II połowie XX wieku w Polsce*; w: R. Giedych, M. Szumański (red.): *Tereny zieleni jako przedmiot planowania miejscowego*. Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego; 56-63.
- Global Garden Report 2012: Husqvarna Group; 25.11.2018; http://www.husqvarnagroup.com/afw/files/press/husqvarna/Husqvarna_Global_Garden_Report_2012.pdf.
- Godzina P., 2015. *Tereny zieleni publicznej w kontekście zrównoważonego rozwoju miasta*. „Prace Geograficzne”, 141, 57-72.
- Grochulska-Salak M., Zielonko-Jung, K., Zinowiec-Cieplik, K., 2018. *Kształtowanie zabudowy i systemów zieleni na terenach miejskich*. „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 504, 54-63.
- Groenewegen P. P., Berg A. E. van den, Vries S. de, Verheij R. A., 2006. *Vitamin G: effects of green space on health, well-being, and social safety*. „BMC Public Health”, 6, 1, 149.
- Haber Z., Urbański P., 2010: *Kształtowanie terenów zieleni z elementami ekologii*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.
- Jakóbczyk-Gryszkiewicz J., Tanaś S., 2008: *Wstęp*; w: J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, W. Dyba, S. Marcińczak, S. Tanaś: *Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Łodzi: plany, perspektywy*. Łódź: ŁTN; 7-12.
- Jankowski K., Sosnowski J., Wiśniewska-Kadżajan B., Truba Milena T., Herda Doro-
ta H., 2013. *Organizacja wypoczynku i rekreacji na terenach zieleni miejskiej*. „Ze-
szyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach
Seria: Administracja i Zarządzanie”, 98, 13-21.

- Kasińska L., Sieniawska-Kuras A., 2009: *Architektura krajobrazu dla każdego*. Krosno: Wydawnictwo i Handel Książkami KaBe.
- Kimic K., 2012. *Miejsce i rola publicznych terenów zieleni w przestrzeni polskich miast XIX wieku*. „Czasopismo Techniczne. Architektura”, 109, 109-117.
- Lis A., Burdziński J., 2007. *Zieleń osiedlowa w mieście-czynniki wpływające na zaspokojenie potrzeb społecznych*. „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Architektura”, 45, 55-68.
- McCormack G. R., Rock M, Toohey A. M., Hignell D., 2010. *Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: A review of qualitative research*. „Health & Place”, 16, 712-726.
- Pęckowska A., 2007. *Zielona estetyka. Miasto*. „Czasopismo Techniczne Architektura”, 104, 1-A, 147-153.
- Pisarek M., Gargała-Polar M., 2015. *Badanie funkcjonalności ogrodu miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie*. „Polish Journal for Sustainable Development”, 19, 101-107.
- Rewitalizacja historycznego centrum miasta Zgierza; 07.07.2018; <http://www.miasto.zgierz.pl/page/o-projekcie>.
- Runge J., 2007: *Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Stępka B., 2007. *Architektura parkowa*. „Przegląd Komunalny”, 4, 52-54.
- Szumacher I., Malinowska E., 2012. *Potencjał rekreacyjny wybranych typów zieleni miejskiej*. „Problemy Ekologii Krajobrazu”, 34, 223-229.
- Szumacher I., Ostaszewska K., 2010. *Funkcje parków śródmiejskich w opinii przyrodników i użytkowników–przyczynek do dyskusji*. „Problemy Ekologii Krajobrazu”, 27, 491-494.
- Szumański M., Niemirski A., 2005: *Projekt klasyfikacji obiektów terenów zieleni*; w: R. Gie dych, M. Szumański (red.): *Tereny zieleni jako przedmiot planowania miejscowego*. Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego; 31-57.

- Tyrväinen L., Mäkinen K., Schipperijn J., 2007. *Tools for mapping social values of urban woodlands and other green areas*. „Landscape and Urban Planning”, 79, 5-19.
- Wendel H. E., Zarger R. K., Mihelcic J. R., 2012. *Accessibility and usability: Green space preferences, perceptions, and barriers in a rapidly urbanizing city in Latin America*. “Landscape and Urban Planning”, 107, 272–282.
- Wojnarowska A., 2017: *Jakość przestrzeni publicznej centrum miasta. Przykład miast średnich regionu łódzkiego*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Wolch J. R., Byrne J., Newell J. P., 2014. *Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities ‘just green enough’*. „Landscape and Urban Planning”, 125, 234-244.
- Zachariasz A., 2006: *Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych*. Kraków: Wydawnictwo PK.
- Zachariasz A., 2011. *Mała architektura we współczesnej architekturze krajobrazu*. „Zieleń Miejska”, 4, 45-47.

Wpłynęło/received 14.09.2018; poprawiono/revised 15.03.2019